

ДІЛО

Виходить щоденно передполуднем

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10. II, пов.
Канто почт. шл. 143322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—3 год. поперед.
Реклама на згадках.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в країні 420 зл.
За границю:
В Австрії 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр., Англії,
Італії 750 ал., Німеччині 750
ал., Швейцарії 3 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії
180 лей, Болгарії 750
ал., Австрії 750 ал. Загальна
власність 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Українська школа в ярмі.

Промова голови Української Парляментарної Репрезентації п. сенатора Черкавського, виглошена дня 22. червня у польському сенаті при обговорюванні бюджету міністерства освіти.

Високий Сенате! Милі товариші, сен. Карпинський, що промовляв уже в імені українського та білоруського клубів у часі загальної дебати над бюджетом, навіть із тої трибуни численні факти спеціальної політики польського уряду супроти національних меншостей взагалі, а зокрема супроти українського народу. Наводили такіж факти і представники інших національних меншостей. Чули ми сьогодні промову сенатора Каліновського, що не належить до представників національних меншостей. Він теж казав про окремішню політику, пригноблену до тих народів, що є у Польщі об'єктом усього рода надужоги, переслідувань, знущань та націоналістично-шовіністичних експериментів. Із того місця я наведу теж кілька фактів гнету і переслідування українського та білоруського шкільництва з боку шкільної влади, а зокрема наведу факти порушення з боку місцевої шкільної влади і з боку міністерства освіти не тільки конституції, яка для нас зважає є мертвою буквою, але й факти порушення тих законів, які не загальної не неозначено, а цілком виразно і недвозначно дає нам Українцям і Білорусинам, як здалося, деякі права та деякі можливості в ділянці шкільництва та освіти як територіальним народам.

Отже минулого року ухвалено таж шкільний закон. Ми протестували проти нього як проти закону, що був спрещований ad hoc для деяких маніпуляцій на міжнародній арені, а в дійсності був він вимірний проти нас, щоб ми не відібрали і ту решту прав, ту решту нашого доробку, який ми мали на волі шкільництва, а якого практика польського правління на наших землях дотепер нам відібрала не всіля. Нас переконували, що закон є компромісним, і хоч нас багато недовіст та не заспокоює в цілому наших домагань, то все таки становить перший крок у цілому осядзаконі, котрі шойно прийдуться всі наші слушні домагання заспокоюють. Бож, як говорили, не відразу збудовано Краків, треба отже тільки терпеливості і треба користати з того, що дає позитивного закон.

Закон мав бути проведений в життя осінню минулого року. Але минула осінь а шойно з початком цього року появилися виконавчі розпорядки до цього закону. Пі розпорядки підковито перечеркнули сам закон тому, що іхаложене так, щоб виконавчі органи влади на місцях мали якнайширшу спроможність виминати закон і практично його анулювати.

По перше розпорядки наказували, щоб батьки дітей шкільного віку задекларували в означеному реченні свої домагання на ведення навчання в рідній мові. Мали вони зробити індивідуально на основі усталеної в розпорядках форми, заосмотрювати декларації не тільки у власні підписи, але й в урядове потвердження правдивості тих підписів громадською владою, старостом або нотаріатом. Зрозуміло, що селяне вдавалися за тими урядовими ствердженнями підписів до вітків, до своїх громад і тут потрапили тортури. Вітви одержали від старостів і від шкільних інспекторів недвозначні накази, щоб робити батькам усіх можливих труднощів при стверджувачню власноручності підписів шляхом вимагання від них усіх формальностей. А робилося це з метою саботування того, що повинні були вітви безпородочно виконувати. Цей наказ виконали всі вітви і бурмістри знаменито. Всюди на цілій великій території шкільного плебісциту, отже на Волині, Поліссю, в Галичині та на Білорусі, вітви, що мали тільки стверджувати підписи, вимагали від батьків метрикальних витків для доказу, що селянин має дітей шкільного віку. Крім цього намовляли вони малоінтелігентних батьків до складання декларацій за польською школою і пропонували їм готові уже блякнети декларації за польською школою, стоащили їх усіхми репресіями, кажучи, що хто домагається української школи, той є протидержавником і большевиком; а коли не можна було нічого зробити зі селянином, то вітви відсилали їх домі в ніч, вимовляючи недостатню часу, змушуючи їх приходити до громади по кілька разів. А скількиж то людей було

арештовано за те тільки, що вони допомагали сільському населенню виповнювати шкільні декларації та вносили їм шкільний закон, якого уряд не вважав за вказане спопуляризувати серед українського населення так, як спопуляризує, наприклад, всякі закони і приписи про податок або про адміністративні розпорядки.

По всіх труднощах у громадах, по їх побороженню, почалися турботи у шкільних інспекторах. Шкільні інспектори — підкреслю, що не було всього — не хотіли приймати декларацій, приношених від всіх батьків з одного села одного особу, а вимагали, щоб кожний селянин приносив декларацію особисто до інспектора і шойно по кількохразових інтервенціях у міністерство освіти, у відділі народного шкільництва, де ми зложили кілька тисяч декларацій, неприятних інспекторам, рівенським, дубенським, крем'янецьким, львівським і іншим, почали інспектори приймати декларації цілого села складані одною особою і шойно тоді почали видавати посвідки на них.

Отже хоч і серед великих труднощів і в надзвичайному напруженні, але все таки вдалося нашому населенню перевести додатньо шкільний плебісцит. Зложеними індивідуальними деклараціями населення показало, що хоче мати не польську і не утравістичну а українську школу.

Здавалося б, що згідно з таким домаганням населення, опертим на законі, не буде вже ніяких сумнівів відносно того, яку школу належить урухонити в кожному українському селі. Здавалося, що може українське село мати школу а рідною мовою навчання, здавалося, що українська і білоруська мова будуть викладовими і в тих школах, де введено незаконно польську мову навчання. Здавалося, що той діагност, який зветься утравістичною школою, буде існувати тільки у небагатьох місцевостях і то як неминуче лихо тільки там, де напруга між українським населенням і Поляками. Так здавалося, а тимчасом тепер діється зноза щось зовсім протилежне.

(Продовження буде.)

За подвигнення села.

III.

Організація такої установи, яка не уявлялаб собою лише представницької корпорації і яка не займалась би виключно професійними справами селянства, а мала на меті досліджування села і його подвигнення на основі тих дослідів, не є нічим новим для західно-європейської практики. Менше-більше такі самі завдання має і аналогічні функції виконує Сільсько-господарський Секретаріат при „Селянському Союзу“ в Швейцарії, що існує від 1900 року. Завдання того Секретаріату формулювані оськими словами: „Секретаріат ступіно становить сільсько-господарської промишловості, шукає шляхів і засобів до її піднесення і виробляє в цьому напрямку відповідні пропозиції“. По змозі Секретаріат відписує на письмени та подає усні інформації на запити й прохання членів Союзу. Викладає й реферата в справах сільсько-господарства спорнос Секретаріат остільки і веде їх тільки тоді, коли на цьому не терпить біжуча робота. Сільсько-господарський Секретаріат швейцарського „Селянського Союзу“ випустив до

сі понад 70 видань сільсько-господарської літератури: в ньому працює 60 кваліфікованих сил.

Маючи на меті довести до створення аналогічної установи у нас, слід було би використати до цього існуючий Красний Комітет допомоги „Голодному Селу“, переважно відповідну його реорганізацію. Красний Комітет допомоги „Голодному Селу“, похазовно сповинаючи по своїм силам „взяте на себе завдання, може існувати ще кілька тижнів, а опісля буде ліквідований. Між тим організаційний апарат, утворений Комітетом в центрі, а що важливіше на провінції (приблизно в 15 повітах), утворює собою а теперішніх умовх значну цінність. Не використати того апарату для проведення дослідів над селом і для подвигнення нашого селянства було би непростимим гріхом. Красний Комітет допомоги „Голодному Селу“ має не тільки доволі цінний організаційний апарат, але й певнучайно цінні, ним зібрані матеріали, які дають основу вже як-так орієнтуватися в положенні й потребах села. Тому то найбільш доцільним

Red. czas. „Dilo“ Pr. 467/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 470/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 135 (10.478) z dnia 24. czerwca 1925 r. pod tytułem 1) „U wateniu ciwiny“ w ustępiech a) od początku artykułu do wyłączenia, słów „Zajmym bulo, bi między słowami hromadszko samowoljeduwannia...“; b) Podibnych spraw 2) „Koncesji“ w ustępiech między słowami: a) fiji tradycja...; b) Smerzu zaczeniu, b) swojemu szkoloniu...; c) Min. St. Grabki, c) nowobu naw. zana...; d) Min. Grabki, d) po słowach: idaczoja prawoznaczeniu... do końca artykułu 3) „Kolomijaki chiboida“ w ustępiech między słowami: a) ukraińskoho naselennia...; b) ale wid ukraińskoho; c) wid urada...; d) Polska agencja...; e) Posol Ko-

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie, Pr. 474/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy w Łwowie, 17. grudnia 1925 r. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. l. zażądanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Łwów, dnia 25. czerwca 1925 r. Havel.

Понеділок, дня 6. липня 1925
в салі Музичного Т-ва ім. М. Лисенка

КОНЦЕРТ

ОЛЕКСАНДРА НОСАЛЕВИЧА
оперного співака — басиста
БОГДАНА БЕРЕЖНИЦЬКОГО
челіста.

Білетів продає кооператива "Український
Театр", Руска 18. 1—2

шляхом організації Кр. Комітету
Подвигнення Села була би відпо-
відна реорганізація Кр. Комітету
вспомогі "Голодному Селу".

Після закриття діяльності Кр.
Комітету допомоги "Голодному Се-
лу", його ліквідації йні збори
людини бути установчими збо-
рами Кривого Комітету Подвигнен-
ня Села. Організаційні форми нової
установи повинні бути менше-біль-
ше такі: Членами Кр. Комітету
Подвигнення Села є а) організації
й установи, які обслуговують еко-
номічні інституції й потреби села
і б) окремі особи (фізичні і правні),
що виявляють бажання вступити в
склад Комітету. Збори всіх членів
організації є верховною установою
організації. Вони встановлюють від-
повідну членську вкладку, вислухо-
ють звіти з діяльності та надають
напрямок дальшій діяльності. Ділову
роботу передають Комітет Праці,
вибраний загальними зборами.

Видатки на початкову роботу,
яка — рахуючись з нашими су-
часними обставинами — починається
в обмежених розмірах, не будуть ви-
матати великих коштів. Деякі до-
ручення, які виконував би Комітет,
мусіли бути оплачувані заінтере-
сованими чинниками. З поширен-
ням організації, з припливом мате-
ріальних засобів робота Комітету
мусіла бути відповідно поширена,
а її організаційна мережа (сітка),
при використанні — як вже було
згадано — організаційного апарату і
утвореної організації Кр. Коміте-
ту допомоги "Голодному Селу",
повинна бути поширена на всю
українську територію під Поль-
щею.

До цієї самої мети можна змага-
ти й іншим шляхом, а саме через
створення такого Секретаріату при
"Сільському Господарі", що у ве-

Політичні „краковяки“.

Дальші голоси переговорників і преси.

Покінчення жидівсько-польських
переговорів започаткувало виспіву-
вання політичних „краковяків“ в
жидівській і польській пресі. Поруч
з тим лаяються серед Жидів при-
знаки деякого отверзіння з по-
хмілья, спричиненого посланні Рай-
хом і Тонном.

В останньому числі згадували ми
про „святочні“ засідання жидівсько-
го клубу, присвяченого фіналізації
жидівсько-польської угоди. Тепер
виявляється, що воно не відбулося
в такій гармонії, як це подали львів-
ська „Хвіля“. Навпаки, коли прий-
шло брати на себе відповідальність
за „недикодержавне становище
Польщі“.

на деяких членів жидів-
ського клубу напав біблійний страх.
Поодинокі групи, очевидно за ви-
нятком „малопольських“ Сампсонів
— почали зазначувати опозиційне
становище.

З гострою критикою переговорів
і їх змісту виступив в першу чергу
пос. Геллер в імені „Гітахбуду“
(трудової групи сіоністичної ор-
ганізації). Своє становище зазнача-
є він також прилюдно в органі пос.
Грінбаума „Наш Пшегльонд“. Він
підкреслює, що жидівські перегові-
рники (д-р Райх і д-р Тон) не були
представниками всього жидівського
населення. В переговорах не брали
теж участі представники польсько-
го громадянства, а тільки члени
переходового, непарламен-
тарного уряду. Прикриваючи
переговори омовором тайни, ство-

ликий мірі причинилося би до во-
скреснення цієї інституції із мертвих.
Розуміється, що й тоді невідклич-
но треба використати організа-
ційний апарат й організаційну ме-
режу Кр. Комітету допомоги „Го-
лодному Селу“.

Сяк чи так, а поруч цієї насущ-
ної потреби не можемо й не смі-
ємо перейти мовчки. Це й заста-
вило мене порушити цю незвичай-

рено атмосферу недовіря й підор-
вання.

Та найбільшим нешастям — вище пос.
Геллер — було те, що згоденоса на прин-
цип до ці дед. Польовики прийняли кве-
стію, що горозило у відношенні до дер-
жави не є першактуальною стороною та
що держава є обов'язана дати їм належні
права, було зовсім ясно, що під „дез“
уряд розуміє одну річ, яку Жи-
ди мають лати, т. зв. зміну від-
ношення Жидів до національ-
них меншостей. Вагітність здобуток
коннесі є більше, як проблематична. Ма-
ється враження, що розрекламовані кон-
несі переважно висловлюються... а консер-
вності і хайдемах“.

В шкільній справі не сповнено
жидівських домагань, в господар-
ській теж не помітно нічого реаль-
ного.

„Колиб й прийняти, то наслідок був би
такий, що заки ще ми одержали від
сумнівні користи, ми вже поне-
сли би поважні втрати
з огляду на зміну відно-
син до нас інших націо-
нальних меншостей і поль-
ської демократії“.

Також інші групи жидівського
клубу — за винятком „малополь-
ських реальних політиків“ — менше
або більше сумнівно інтерпретують
вислід жидівсько-польських пере-
говорів. Одним словом, „святочне“
засідання жидівського клубу пере-
мінилось в бурю. А шкода, бо хоч
пос. Райх „дезертирував“ до Льво-
ва мимо на процес фабриканта
Левіцкого за кривоприсягу, то його
заступник пос. Розмарін підготував
все для увіковічення цієї історичної
хвилі: одягання безпринципної жи-
дівської буржуазії з польською ре-
акцією. Навіть фотографія замовив.

но важну справу на сторінках пре-
си та піддати під ласкаву увагу
заінтересованим чинникам піднесе-
ну тут думку. Маю переконання,
що положення й життя села на-
стирливо домагаються створення та-
кої установи і тому не трачу на-
дії, що ця думка знайде відповід-
ний відгук серед громадянства,
а головні серед нашого селянства.

Ф. Федорція.

Не виключено, що фіналізація уго-
ди булаб відбулася гладко, як би
не те, що деякі жидівські послы
перед засіданням запитали інших по-
польські клуби про їх погляд на
справу. В імені Українців пос. С.
Хруцький відповів коротко і за-
дерну: „Хто не а нажи, той
проти нас!“ Голова німецького
клубу пос. Навман запитав, хто
буде платити жидівські векселі —
та зазначив, що „національні мен-
шости“ мають вже багато жидів-
ських запростестованих век-
селів. Тут стерчить викидна точка
опозиції.

Це й примусило перемальовати
на червоно-білий колір „Хайлю“ не
спинитися перед ніякими засобами
реклами для жидівсько-польської
угоди і сіоністської мудрости „мало-
польських“ Сампсонів. Сторінки „ма-
лопольського“ асиміляторського ор-
гану переповнені мудощами „ідей-
них“ поборників угоди. Пос. Райх
поборює опозиційність. Може,
вони пересаджують не ко-
ристі угоди, ділаючи з побудь
менше або більше ідейних.

„але будь-що-будь в нікій мірі з по-
діл, подиктованих коннесіями ре-
альної політики. А до сь-
яку і сенату вислани ці жидівські на-
са не па те, щоб робити прозаганду то-
чи інших клубів, але щоб робити ре-
зультативну політику, яку хочуть да
жидівського людю“.

З підмогою своєї раді гласно-
вістю жидівської „Малопольки“ хо-
тіли би вмовити в Українців, що
їхній „гешефт“ є чистий як сло-
во. І так сен. Вурцель каже:

„Другим названі якразово виступили
можливо опозиції в жидівській клубі
квестві жидівського підвигнення Жидів
іншим національним меншостей, головні
до України. Уважмо своїм правом і
своїм обов'язком зазначити, що всі
бументи, задержані з того жерсел, не
мало пахнуті пустою демагогією (ре-
сольва Ісидора — Ред.) і є позбавлені
якої підстави. В жидівській клубі вже
посла ліні сенатора, який доуказав би
найбільше віддалену можливість ужити
Жидів яко знарядду гніту або помови-
вляти інших меншостей. Лише за цю
може комунебудь з жидівського клубу

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

Заклятий дзвін.

(З циклу „Сучасні легенди“ Холмишин“).

Другого року всесвітньої війни.
Ишли хмари з заходу. Тут важ-
ки з заходу — й хмари дощеві й
вска негода. З заходу слота осін-
ня, відлиги зимові та люти хурто-
лини, що нищать працю Холмищак
й душу жахом огортають.

Другий рік над Холмищиною хма-
ри снували.

Не Ілля святий на своїй колесни-
ці по небу їздив, — то сталеві
гармати гуркотіли. Не вечері селян-
ські варили, не вогні пастухи на по-
лях розкладали, — вбогі села горі-
ли, небо димом і загравою зодгали.

Як сірі хмари по небу, так і сірі
війська по землі тяжкими масами
досувалися, одні на одних насадили,
греміли та стогнали.

Але тяжке стогнали селяне. Іх
солдати згнали з рідного сміття,
на далекій схід, до незваної долі
керували.

На шлях вигнання.
Як літер, почавши від межі, го-
нати хвилю за хвилею по золотих
піднятках селянського жита, так від
Томашева, Замостя, Скербешова —
село за селом, по черзі, знімалося
та йшло на схід.

Дійшла черга і до того села, що
над Бугом.

Наказ прийшов:
— Давно знимати, в Родю від-
правляти, бо Німець із святої міді

ладунки відливає, з них стріляє до
війська, до людей невинних.

Розмова коротка, як козацький
нагай.

Зійшлися селяне. Старші радять,
а молодші лізуть на дзвіницю,
дзвін за дзвоном на шнурках спу-
скають.

Стогнуть дзвони, шось жалібно
промовляють, а в селян серце кра-
ється. В жінок уже і слези на очах.

Іх було три: два малих, а третій
трохи більший. Та найстарший. І не
звичайний, а з заклатами; перед
двіста роками якийсь побожний чо-
ловік його цій церкві дарував із
написом: „А хто цього дзвона хо-
тів би од церкви відняти, собі при-
власити, на грішне діло зужити
або до іншого села чи міста пере-
вести або подарувати, той буде
проклятий, а дітям його — ана-
фема“.

Здрігнулося шось у душі селця,
як здрігнулася мідь від дотику до
землі.

— Хібаж нам прокляття на себе
стигнути?

А часу вже мало: плывуть хмари
з заходу, греміть грім сталевий,
луна полями Яде, заграва черво-
ни очима в сімю душу зазирає.

Кваплять козаки. Нагай розказу
плывують.

— Ладуйте вози! — каже старо-
ста церковний, що віком всіх най-
старший. — А ви, куме Іване, і ви,
куме Даниле, ходіть за мною.

Коло плота стали. Вуза нахили-
ють один до одного. Радяться. Аж
файки погасли, бо справа поважна.

— Аби стемніло, — шепчуться.

А до молодших:

— Ано, наказ то наказ, на воза
клавіть усі три. в мягеньку солому

бо це не прості пасажири. „Оттак,
добре! Прикрийте ще зверху, щоб
ні дощ ні сонце не ушкодили їх“.

Поклали.

— А тепер ідіть, сами в дорогу
ладуйтеся. А ми тут поплывемо.

Стоять троє старих, як три свічки
над небішником. Вуза один до од-
ного нахилають, тихо радяться. А
файки так і забули запалити.

— А де дзвони? — гукє козак.

— На возі вже. Вирушимо разом.

Помачав у соломі, махнув нагаєм
і тільки курява слід показує.

— Чи не пора? — шепчуться.

— Пора. Стемніло вже. Одні зір-
ки бачуть та нікому не скажуть.

Перехрестилися, старі мязи напру-
жують. Заклятого дзвона з воза
зняли, озирнувшись й понесли. Вже
на цвинтарі. Ледва-ледва сине во-
лося серед кущів біліє. А ось вже
і зникло. Тиша. Тільки там, на
цвинтарі, що за церквою, під шпа-
лем земля крається та радо жовтим
пісочком розсипається. Поставили
дзвона край могили, поцілували,
перехрестилися. Та й каже староста:

— Ти заклятий і ми тебе ще за-
кладаємо: лежи тут, нікому в руки
не віддавайся, доки не прийде час
твій.

За ним старий Іван:

— Не дзвони, щоб не почув
тебе, не заплюдили, чужим дзво-
ниту не змусили.

Нарешті Данило:

— Тільки раз до року, як що
ми варимося, подаючи в святий
Великдень, хай знають Холмищане,
що сила їх у землі захована та хай
слухають її та зміцнюються духом.

Всі разом:

— Доки не прийде час твій.

По черзі кидали чачію. Насида-

ли могилу й куща посадили, а в
кого і сами в пітьмі не зауважили.

Небом заграла плыва, а шлях
ми вигнали. За Припять, за Дніпро,
за Десну. З волозбору Вози
спилися. А коли озирнулася — мо-
гили по шляхах, як зірок на небі.
Тифус поклав на спочинок по
лях, по гаях та край битих шляхів
сотні Холмищан.

Виресли могили й над стою-
чим старостою, Іваном та Дани-
лом. Лише змиваючи притилясь,
що заклятий дзвона в той вечір
на цвинтарі закопали та могилу із
ньому насипали. А де — не ска-
жи, бо й сами не знали.

— На Великдень слухайте: як
у землі задзвонить. Коли перша
ваша пашою буде, прийде його
час і задзвонить він так, що всі
Холмищане проснуться. Тоді
сам віддасться вам у руки.

Склали кістки свої дітки в чу-
жий землі. А діти їхні в рідне село
по війні вернулися. Глянули —
їхня церква вже не їхня, вже хрест
на ній не той і сімь чужий дунає.

Заплакали, засмувалися.

Єдина вітха: раз на рік, коли
Христос із гробу встає (так кажу-
ть люди), заклятий дзвін дає дзво-
ниту у могилі. І хто прикляде до
землі вухо, той ясно почує його
звук. Та почує лише той, що
транить у самраз...

— Колиж ти знов задзвонить на
у святу неділю, а рідні свята? —
питаються його.

І в зауках дзвону великоднього
десь у нетрах землі, чують:

— Прийде мій час...

Так кажуть люди.

Варшава, 18 червня 1925 року.

*) „Сучасні легенди“ Холмишин“ виходять
окремими збірками.

Витя надійшов великий транспорт
кількох конфіскованих
в ШІРНАХ до МАГАЗИНУ і РОБІТНІ ФУТЕР

Заведення виконусь всі замовлення з урахуванням найновішої моди для Панів і Паних сувільно по цінах не високих. Завибливість поруває замовляти футра як також пома.
2136 годжувати всілякі напрямки і перерібки в надбештнім сезоні літнім. — Прошу надати просянкету кредитових устайліл.

інститутати таку інтенцію. Так само тільки
чи для поля може домогаться, щоб всі
жидівське населення в Польщі ставоси
гекатонною на вітарі аспірації інших
меншостей.

Йому вторує пос. Інелер:

„Може ствердити, що всі закони, під-
писані в українській пресі співраються на
домислах, а не на знанні річі. Порозу-
мієні жидівського клубу з урахунок в ві-
чому не буде ганжувати інтереси інших
кентностей“.

Вкінці пос. Гавзнер (представник
екстремальної групи „Мірамі“) теж
докидає свій камінець:

„Обсуді (і) національних меншо-
стей, головнио Українців, є мені ві-
домі. Одначе я є переконаний, що
нема найменшої основи до неспо-
кою. У нас Жидів так сильно вко-
юнені принципи слухності і права
(за сильно!) — Ред.) супроти ин-
ших народів, що ми не могли би
приложити руки до того, щоб
нас хтонебудь міг зробити внаряд-
дам гнету якогонебудь народу. Ми
самі через 1800 літ були предме-
гом гнету, а не його підметом.
Слушність і право по чимнебудь
боші все найде нас на становищі.
Одначе понад всім парює
інтерес жидівства і обо-
в'язок супроти держави“.

На всі ці пусті й безмістові де-
кламації можемо заявити тільки
одно на адресу жидівських „Мало-
польців“:

Ніякими словами, ніяки-
ми крилатими фразами не
закристе

Бажаючи за всяку ціну перепер-
ти угоду „малопольські реальні по-
літики“ взяли собі до помічі „Ст.
Гравського“. Ще як редактор „Сл.
Польско-ого“ звертався він до Жи-
дів з питання, чи хотять співділати
з польським народом в устійненні
могутності Річпосполитої, чи во-
ляють єднатися з ворогами народу
і польської держави? Ставши міні-
стром і ведучи переговори з Жи-
дами, переконався він,

що більшість жидівських політиків сьо-
годня розуміє, що Польща є і буде силь-
ною великодержавою (datem mocar-
stwem“).

Тому він вдавсь в переговори,
відбув низку конференцій і устій-
нив, що

„можлива є співпраця Жидів з польським
Гредом і Громадянством для забезпеч-
лення порозумієності границі Річпос-
политої, уміцнення її велико-
державного становища, внутрі-
шньої консолідації держави і
господарсько-фінансової від-
будови краю“.

Співпраця жидівських партій з
польською великодержавною полі-
тикою відбудуватиметься на ґрунті
внутрішнім і зовнішнім.
Одночасно уряд прихильно тракту-
ватиме культурно-освітні й віроспо-
відні домагання Жидів. Рівноблжно
є тим (якщо інтернаціональне жи-
дівство дасть гроші! — Ред.) від-
будуватиметься упрямисловення краю,
а тоді „буде досить місця
для розвою польського
промислу і торгівлі без ко-
нечности викидання (rugowania) жи-
дівських підприємств“.

Так виглядає „віз і перебіз“ Ст.
Гравського на адресу Жидів. Нічо-
го казати, гарні перспективи.

Вступайте в члени Товариства
„Просвіта“ у Львові, Ринок 10.

ЧЛЕНСЬКА ВИПЛАДА ВИКО-
НАЄ 2 зол. на рік. — Хто
хоче мати грамоту додає
ще 50 гр. — Передплата на
видання „Просвіти“ в сарії
„Народна Бібліотека“ ви-
носить для члени 730 зол.

КУПУЙТЕ ЛЮКАШІН-А КУПУЙТЕ
МИЛО „МЛОТЕК І ПЕРЛІК“

під гарантією чисте.

Представництво на Галичині:

Едвард Штайн, Краків, вулиця Страшевського ч. 7.
Представництво на Львів і околиці: **ЛЕВ БЕРГМАН, Львів, вул. Сикстуська 48.**

2219 3-10

З діяльності української парламентарної репрезентації.

Інтерпелляція

посла С. Ковицького і тов. з Укра-
їнського Клубу до міністра освіти
в справі закриття семої та осьмої
класи української гімназії в Пере-
мишлі, а також у справі заборони
для перемиської гімназійної молоді
мешкати в Бурсі св. Миколая в Пе-
ремишлі.

Підписані запитують п. міністра
віроповідань і освіти: 1) чи п. мі-
ністрові відомо про те, що в укра-
їнській гімназії в Перемишлі розва-
зано з кінцем травня п. р. VII і
VIII. класу (разом 5. відділів, що
нараховувалось 180 учнів), а науку в
них відложено на необмежений час
без подачі рішення її розпочаття?

Підписані питають: яка влада ви-
дїля той нечуваній в історії шкіль-
ництва розпорядок, на якій підста-
ві це зробила, бо як в Перемишлі,
так і в околиці є річю исторично
відомою, що шкільна молодь не
дала до того ніякої підстави. Су-
дове доходження, ведене дотепер,
із якнайбільшою точністю не ви-
вило ні одного факту, який би о-
правдував такий поступок і такий
вимір справедливості шкільної вла-
ди супроти невинної молоді. За те
не було дотепер ніякого шкільно-
го слідства. Шкільний той розпорядок
опирається виключно тільки на до-
носів поліції, яка прагне до того,
щоб доказати необхідність удер-
жання в Польщі поліційної дефен-
зиви, так немов би без дефензиви
не зможе існувати Польща. Під-
писані питають, чи п. міністр шкіль-
ний до негайного уневажнення то-
го розпорядку, як такого, що з оди-
го боку нечувано кривдять україн-
ську шкільну молодь, а з другого
боку приносять польській державі
тільки шкоду як нічим неоправдана
репресія?

2) Чи п. міністрові відомо, що
Кураторія львівської шкільної окру-
ги заборонила учням середніх шкіл
з днем 1. червня п. р. мешкати в
гімназіальному інституті, удержу-
ваному українським товариством
Бурса ім. св. Миколая в Перемишлі
тільки тому, що перемиський полі-
ції чи краще її поліційним агентам
закохотілось видати некорисну опі-
нію про той інститут? Чи п. міні-
строві відомо, що поліційні чин-
ники, переїздивши реалізо у назва-
ному інституті, не завагадись ко-
ристати з фальшування, якого до-
пустився поліційний конфідент, та
оперли свій донос на паперах, які
підкинув їх конфідент. Чи п. міні-
стер схильний видати розпорядок,
щоб подібні речі у майбутности
не повторювались? Чи схильний
далі п. міністер переглянути всі су-
дові акти та папери, списані в цій
справі, а яких можна собі виоби-
ти ясний осуд про цілу справу та
перекопатися в тому, як далеко
відбігають від правди донесення
всіх урядових осіб, що служать
у поліції?

П. міністер недавно висказав був
у своїй гадку про те, що поліція
не повинна мати вступу до шкіл,
що вступ її туди повинен бути за-
боронений. Принасно повну слуш-
ність ця слова. Одначе оіаю-

часно запитуємо, коли настане той
час, що влада перестане опирати
свій погляд на українські установи
та на українську молодь на брех-
ливих поліційних доносах, коли на-
решті звиничиться приміювання
методи переслідувань супроти укра-
їнського шкільництва, тих пере-
слідувань, єдиним ошочем яких бу-
ло, є і буде поглиблювання про-
пасти між двома народами, поль-
ським і українським?

3) Чи п. міністер схильний ви-
дати розпорядок, щоб в будучи-
ній за провини одного чи двох
учнів, а якою инші учні школи не
мали нічого спільного, не відпові-
дав загальній молоді даної школи, а
виключно ті одиниці, провини яких
стверджено та доказано? Карання
загалу за провини одиниці є не-
гідною культурної держави репре-
сцією. Така система свідчить не
дуже то підхлібно про справедли-
вість державної влади та підсуває
цілком оправдану думку про те,
що польська влада кермується у
відношенні до українського шкіль-
ництва згорі продуманою тенден-
цією.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Велика повінь в Галичині.

В наслідок дощів повстала вели-
чезна повінь в шлій Галичині. Дні-
стер, Стрий, Бистриця, Віслон, Ти-
сьмениця та ин. гірські ріки висту-
пили з берегів, заливаючи широкі
простори і причиняючи мільонові
страсти. Подекуди водою залано
залізничний тор і через те спинився
рух потягів, як напр. на лінії Сам-
бір-Львів. Звідусіль поступають ві-
домости щодо зривання мостів.
Риманів і Перегінсько, як й багато
ин. місцевостей, відтато від світа.

Справа польсько-жидівських переговорів.

Останні повідомлення з Варшави
доносять, що сильні тертя, які ви-
никли в жидівському колі з приво-
ду переговорів з польським урядом,
ще не уникли. Якщо не поведеться
Нач. Раді в останній хвилі вирівна-
ти ріжницю, що ділять собі, послів,
то консеквенції можуть бути необ-
числимі. Посли Райх і Тон намага-
ються переконати репрез. уряду,
що первісна політ. формула мусить
удягти змінам. Все таки напруження
політичної ситуації досі не змен-
шилося.

Пенське отримав вотум довіри.

Франц. парламент прийняв фінан-
совий проект уряду 336 голосо-
ми проти 34. В сенаті проєкт прой-
шов 273 гол. проти 11.

Ставлення ендеції до польсько- жид. переговорів.

Втора відбулося засідання Нач.
Раді ЗЛН., на якому обговорювано
м. н. справу поль.-жид. переговорів.
Виникло два напрямки: один під
впливом пос. Гломбінського, що
виступив проти переговорів, моти-
вуючи, що Жиди не можна дові-
ряти, а другий під впливом Ст.
Гравського, який уважав факт пере-
говорів за визначний, бо доведення
їх до кінця до певної міри усує не-
чароування між обома народами.

Жертвенність

на „Рідну Школу“ в травні 1925 р.

Пошт.	Число громад закожано громад	До каси Громад УПТ.	Остало в касі Кружка УПТ. (у)
Львів-місто	1	1,774	1,574
Золочів	89	27	1,023
Станиславів	75	3	890
Ковчанів	53	7	718
Яворів	70	22	719
Коломия	58	19	354
Бережани	74	7	647
Долчина	87	7	639
Городоцька	50	47	31
Тернопіль	82	7	419
Рава руська	73	2	142
Стрий	53	7	358
Львів-місто	131	10	338
Кляшів	69	5	274
Рогатин	100	3	7
Ворнів	75	2	29
Чортків	44	5	2720
Теребовля	43	2	283
Богородчан	37	5	256
Перемиський	123	3	271
Косів	42	1	119
Печерівка	22	2	16
Бродів	79	3	71
Мостиска	78	2	153
Надвірня	33	2	45
Жолків	75	2	144
Сокаль	101	2	111
Перемиський	69	2	50
Бібрка	91	1	129
Самбір	87	1	10
Підгайці	64	3	114
Бучач	87	7	112
Збонів	53	9	47
Золочів	57	5	84
Радехів	56	1	78
Збарж	60	2	36
Турка	74	2	65
Старий Самбір	56	5	65
Сенків	130	4	48
Рудків	70	4	45
Відрів	56	4	40
Сколев	51	5	39
Добришів	96	2	38
Голшів	65	2	25
Ярослав	109	4	23
Камінь Стр.	60	5	19
Дрогобич	79	3	17
Жидів	74	4	13
Товмач	64	2	11
Городок	70	1	6
Ліско	134	1	5
Скалат	64	1	3
Любачів	66	—	—
Сячків	41	—	—

не здійснювалися
пошти 48360

Різом: 3,620 237 6,614 91 9,321 48

Не складаємо особливості подя-
ки за ці датки, бо раз, що супро-
ти потреби віддано до каси Голо-
вної Управи квота 6614 91 зол. так
мала, що радше виглядає на „від-
чіпне“ (а попередньому місяці було
8,358 77), а по друге, що деякі
свідомі громадяне уважають собі
аж за обов'язок давати на „Рідну
Школу“ і відказуються від при-

Незакладні в цій рубриці Кружки не
прислали до 25. Червня ц. р. обов'язкових
місячних зіставлень.

- 1) З того остало в касі: Кружок ім.
Шавицька 539 93, Кружок ім. Гринченка
502 07, Кружок ім. Кн. Львів 292 50, Круж-
ок ім. Кор. Данила 220 30.
- 2) З того Кружок УПТ. в Шиди
148 18, Кружок у Вишнівах 56.
- 3) З того остало в касі Кружка УПТ. в
Шиди.
- 4) З того Кружок в Соколяні 50, оста-
ло в касі Кружка в Соколяні 7 73.
- 5) З того Судова липиця 35.
- 6) 105 50 остало в касі Кружка в До-
лятичів.
- 7) З того Мости Великі 107.
- 8) Квоту 129 47 прислали народні учите-
лі в Ковту.
- 9) Квоту 78 10 прислали грон. Холів.
- 10) Квоту 65 зол. прислали народні уч-
ителі в Ковту.

